

Существует также пять характеристик, по которым один термин отличается от другого. С нашей точки зрения, они таковы:

1) понятие (включая характеристики и значения); 2) дефиниция (определение, общепринятое описание понятия); 3) внутренняя форма термина; 4) фонетическая форма; 5) письменная форма термина.

Существуют сотни тысяч интернациональных терминов, пригодных для словарей различного содержания. Большинство этих терминов образовано посредством комбинаций корней и аффиксов. Таким образом, существует несколько тысяч интернациональных корней и незначительное число интернациональных аффиксов, пригодных для образования терминов. Для достаточного описания процесса образования терминов, как было указано выше, необходимо сравнительно небольшое количество руководств и принципов. Подготавливая систематический каталог терминологических элементов (корней и аффиксов), а также их комбинаций, мы можем создать интернациональную систему унификации понятий и терминов. Назначение этой системы – дать специалистам различных профилей возможность понять значения интернациональных понятий и терминов для анализа их внутренних форм и создания новых терминов, если в них возникает потребность. Это будет способствовать созданию универсальной, всесторонней системы коммуникации между специалистами всего мира.

Л.Є.Азарова, Т.Г.Поліщук, Л.В.Горчинська, В.М.Дудатьєва
(Вінниця)

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ У СИСТЕМІ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Аналіз процесів становлення і розвитку окремих термінологічних підсистем східнослов'янських мов, особливостей їх функціонування у спеціальному і загальномовному контекстах, специфіки входження у них іншомовних елементів, загальних тенденцій поступу термінофонду становить значний теоретичний і практичний інтерес для лінгвістичної науки.

Термінологія кожної окремої галузі засвідчує її досягнення на певному етапі історії народу – носія мови і відображає перспективи подальшого прогресу.

Однією з суттєвих особливостей термінології є те, що вона найбільше піддається свідомому творенню, будучи найбільш керованим шаром лексики. У процесі подальшого розвитку термінологічного фонду східнослов'янських мов справа його вдосконалення набуває дедалі більшого значення.

Система понять кожної науки, звичайно, значно ширша, ніж її термінологічне вираження. Така невідповідність призводить до невпинного зростання обсягу наукової термінології: нові поняття потребують термінологічного закріплення. Водночас розвиток окремих галузей науки вимагає постійної конкретизації їх об'єктів і перегляду системи їх понять, а отже, й їх термінологічного вираження. Все це зумовлює необхідність постійного поповнення і вдосконалення галузевих термінологій, що неможливе без свідомого втручання мовознавців і фахівців у процеси термінотворення.

Розв'язання актуальних завдань щодо впорядкування, вдосконалення, унормування і подальшого поповнення термінології відповідно до рівня науково-технічного процесу вимагає глибокого вивчення джерел, шляхів і способів термінотворення, притаманних східнослов'янським літературним мовам. Серед багатьох проблем сучасної лінгвістики дуже гостро стоїть проблема науково-технічної термінології.

Дослідники відзначають, що у цей час спостерігається активізація інформаційно-комунікативних процесів, наслідком чого є бурхливий кількісний зріст термінів у різноманітних галузях знань, активне проникнення їх у загальнонародну мову. Ці процеси отримали назву "термінологічного висуху" (Б.Н.Головін, Р.Ю.Кобзін). Тому за таких умов без всебічного аналізу науково-технічної термінології не можна вважати повним вивчення словникового складу східнослов'янських мов, шляхів її формування, неможлива також і розробка багатьох лінгвістичних проблем. Всебічне вивчення науково-технічної термінології сприяє, на наш погляд, уточненню, поглибленню і поширенню існуючих уявлень про природу термінів, їх специфічних властивостей, термінологічної системності, закономірностей і внутрішніх тенденцій розвитку термінології у наш час, шляхів і продуктивних способів сучасного термінотворення. Досліджуючи технічну термінологію, неможливо обійти і такі проблеми, як поняття терміна, термін як одиниця мови, термін як член лексичної системи. Незважаючи на те, що в теоретичному аспекті термін досліджений порівняно повно як у вітчизняному, так і у зарубіжному мовознавстві, ряд принципо-

вих питань ще не отримали свого остаточного і погодженого вирішення.

У зв'язку з питанням про відповідність поняття і його номінації постає і друга проблема – мотивованість терміна. Якщо говорити про ідеальну термінологію, таку, в якій поняття точно визначені і зведені у чітку систему, то питання про мотивованість терміна вирішується позитивно.

За певними ознаками здійснюється об'єднання термінів в окремі групи (за О.О.Реформатським, термінологічні поля). Приналежність до певної групи або термінологічного поля і повинна забезпечити терміну моносемічність і, відповідно, незалежність від контексту. Проте на практиці ми інколи зустрічаємося з протилежним явищем. Саме контекст виступає у ряді випадків тим критерієм, який дозволяє (або не дозволяє) розглядати певне слово як термін. Це положення можна проілюструвати таким часто вживаним у процесі комунікації словом, як колесо. Приналежність його до термінології завжди визначається контекстом. Якщо поняття, яке виражене цим словом, конкретизується спеціальним визначенням (колесо ведене, колесо ведуче, колесо ділильне, колесо зубчасте, колесо непряме, колесо опорне, колесо приводне, колесо фрикційне, колесо шевронне), то така лексична одиниця виступає терміном. В інших випадках, зокрема за умов образного вживання цього слова, його термінологічність може втрачатися, наприклад, колесо історії.

Одним із способів утворення термінів є запозичення слів із загальноновживаної лексики, тобто процес їх термінологізації. У свою чергу, загальноновживана лексика поповнюється за рахунок наукових і технічних термінів. Отже, термін входить одночасно і до загальномовної, і до термінологічної системи. За висловленням О.О.Реформатського, термінологія – "прислужниця двох панів" – системи лексики і системи наукових понять.

З.У.Борисова (Київ)

АВИАЦИОННАЯ ЛЕКСИКА В ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА

В связи с развитием научно-технической революции, возникновением новых понятий и их наименований специальная терминология становится одним из главных источников пополнения словарного состава